

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
polletno 210 Din
celoletno 420 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
polletno 240 Din
celoletno 480 Din

SLOVENECEC

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
Istop, peti-vrsta
maloglasni po 15c
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2.50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
in pri večjem o
naročniku popust
Izide ob 4 zjutraj
razen pondelka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6 III
Rekopisi se ne vračajo, nevrnjeni
pisma se ne prejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnništvo št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 v Celovcu
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Živahnost italijanske diplomacije

Ko je te dni zboroval Svet Društva narodov v Laganu, je časopisje prineslo vest, da pride tja tudi Mussolini. Namen njegovega potovanja bi bil ta, da se v osebnem razgovoru s francoskim zunanjim ministrom Briandom pogovori o spornih točkah med Francijo in Italijo. Teh pa je precej. Med obema romanskima sosedoma že dolgo ne vladajo priščne razmere. Posebno v Italiji je razpoloženje napram Franciji naravnost sovražno. Ta sovražnost se je še povečala, ko je bil nedavno v Parizu morilec italijanskega konzula obsojen samo na dve leti. Zato je evropska javnost z veseljem sprejela omenjeno vest. Kajti ureditev vseh spornih vprašanj med tema državama bi gotovo še bolj utrdila mir, ki si ga vsi želimo.

V poslednjem trenutku pa se je g. Mussolini premislil in poslal je v Laganu svojega intimusa in specialista za zunanjo politiko drž. podtajnika Grandija. On je eden najboljših in bistrih diplomatov in je desna roka diktatorja v vseh zunanje-političnih vprašanjih. Na podlagi njegove zamisli in od njega izdelanega načrta se izvršujejo vsi akti italijanske ekspanzivnosti v Sredozemskem morju, na Balkanu in bližnjem vzhodu.

G. Grandi je imel v Laganu kratke sestanke z Briandom in Chamberlainom. O teh izdanih obvestila vedo povedati, da je prišlo do sporazuma vseh vprašanj. Ta sporazum pa je bil tak, da se je g. Grandi že po dveh dneh odpeljal v Rim. Takoj nato pa v Turčijo in je ravno sedaj v Angori gost Kemal-paše, diktatorja nove Turčije in jugoslovanskega državljanca, rojenega tam na ob Ohridskem jezeru.

Uradno poročilo fašistovskega dopisnega brada pravi, da je odpotoval v Laganu zato, da vrne obisk turškemu zunanjemu ministru. Zeta uradna suhoparnost pove dovolj. Kajti Ruždibej, turški zunanji minister, tudi jugoslovanski državljani in bivši zdravnik v Skorljaku, je letos ob Veliki noči v Rimu podpisal prijateljsko pogodbo z Italijo. Pa še to se javlja, da bo g. Grandi iz Angore potoval v Atene. Čaveda zopet samo zato, da vrne obisk g. Venizelosu. Tu li g. Venizelos je kmalu po Veliki noči obiskal večno mesto in podpisal z Italijo prijateljsko pogodbo in obenem poseben protokol, ki se tiče solunskega pristanišča. Obiska madžarskemu predsedniku g. Bethlenu, ki je tudi v Rimu podpisal prijateljsko pogodbo, pa g. Grandi ne bo vrnil. Ni potrebno, kajti Italijani so sigurni.

Kljub sporazumu v Laganu in kljub temu uradnemu obvestilu o značaju potovanja Mussolinije desne roke pa je jasno da gre pri teh zadevi za široko zasnovano akcijo.

Italijanska zunanja politika je prej kot slej vsa naperjena proti Franciji. Nobeno uradno pričevanje je o miroljubnih in nedolžnih razmerah med morja zadržati diktatorja, da se med tema obema sosedoma vrši živahna diplomatska borba za prevlado na Balkanu in v Sredozemskem morju. Vprašanje italijanske aktivnosti na Balkanu je za Rim življenjskega pomena po zamisli g. Mussolinija. Iskreno prijateljstvo bilo katerekoli balkanske države s Francijo, četudi je to prijateljstvo posledica najskrajnejše želje za mir, smatra Rim za nevarno njegovemu hotenju po ekspanzivnosti.

Tiranska pogodba, vsled katere je Albanija prišla v popolno odvisnost od Italije; najintimnejše prijateljstvo z Madžarsko; napor, pridobiti za sebe Grčijo in Bolgarijo, vse so to samo jasne poteze proti vplivu Francije v tem delu sveta.

Obkroževalna politika Italije, njena želja po razbitju Male antante, se vidi v vsaki novi akciji fašistične diplomacije. Pod njenim varštvom je prišlo nedavno do sporazuma med Poljsko in Madžarsko; ta diplomacija je živahno na delu, da odtuji Rumunijo Mali antanti, in že krožijo vesti, da odide prihodnje dni romunski zunanji minister v Varšavo; njen uspeh je sporazum med Grčijo in Bolgarijo, sprejet od atenskega parlamenta pred par dnevi. In sedaj g. Grandi — tako piše svetovno časopisje — »sondira teren, v koliko bi prišla Turčija v poštev kot faktor italijanske politike na vzhodnem Sredozemskem morju in na Balkanu.«

Po dosedanjih izkušnjah moramo verjeti takim vestem. Vsled naše iskrene miroljubnosti se sicer niti najmanj ne bojimo, ne smemo pa se udajati praznim iluzijam. Še manj pa je na mestu v teh težkih časih vsled enostranskih interesov sprejemati pohvale od takih prijateljev. Zločin pa je nad državo in narodom, pričakovati od take strani podpore.

Pred sejo DS nobene odločitve

Belgrad, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Prestolnica je danes praznovala praznik sv. Nikole. Radi tega je delo tako v ministrstvih, kakor tudi v poslanskih klubih skoro popolnoma počivalo. Tudi pričakovana vladna kriza ni nastopila. Med drugimi dogodki je omeniti samo sestanek Vukičevića in dr. Korošca in njuna posvetovanja v radikalnem klubu z radikalnimi prvaki. Sestanka Vukičević-Korošec se je udeležil tudi zunanji minister dr. Voja Marinković. Sklenilo se je, da odpotuje minister Marinković v Svico. Značilno je, da odpotuje g. Marinković v inozemstvo še pred sejo DS kluba in se torej tega glasovanja ne bo udeležil. Mnogi politični krogi sklepajo iz njegovega odhoda, da je stvar v demokratiškem klubu tako rekoč že urejena in da ni tako ostra, kot so jo časopisi napovedovali.

Današnja »Pravda« napada v uvodniku Pribeževića, o katerem pravi, da je popoln anahronizem v naši notranji politiki. Istočasno se trdi, da ima DS zveze z zagrebško opozicijo, torej tudi s Pribeževićem, in da je Davidović najbrž ravno radi tega hudo intransigent, da zahteva izstop svojih članov iz vlade. Pisava DS-organov je značilna radi tega, ker se vidi, kolikšna razcepljenost vlada v DS-vrstah, tako glede Zagreba kakor glede pogledov na vlado. Po obvestilih, ki smo jih dobili, pred soboto ni pričakovati značilnih sprememb in bo najbrž šele DS-klub odločil, kako bo postopala vlada, ali bo podala ostavko, ali pa bo četvorna koalicija delo nadaljevala. Vendar pa je nervoznost še vedno zelo velika, kar se kaže v tem, da so iz obiska dr. Korošca na dvoru, kjer je bil samo pri maršalatu dvora, belgrajski politiki skovali dve avdienci pri Nj. V. kralju, ki naj bi bili v zvezi z vladno krizo. Po naših informacijah pa predsednik vlade danes sploh ni bil sprejet v avdienco, ker ni za njo niti zaprosil.

Dr. Marinković ori kralju

Belgrad, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Danes zvečer je odšel na dvor zunanji minister dr. Voja Marinković in se mudil tam skoro poldrugo uro. Ko je odhajal iz dvora, je vaš dopisnik vprašal g. ministra, ali je bil na dvoru, in ali je bil v avdienci, ter ali odpotuje v Davos. Minister dr. Marinković je odgovoril: »Da, v Davos grem, ker sem bolan. V situaciji ni nič novega. Bil sem na dvoru v poslovljni avdienci.«

V zvezi z Marinkovićevim posetom na dvoru so se danes po prestolnici bliskovito širile najrazličnejše verzije. Nekateri so trdili, da je bil

dr. Marinković res samo v poslovljni avdienci, ker gre na daljši dopust, drugi pa so trdili, da je dr. Marinković ob tej priliki podal ostavko na svoj položaj kot minster za zunanje stvari in da se je s tem uklonil Davidoviću, ki da se je hotel izogniti bojnemu glasovanju v poslanskem klubu v soboto ter je na ta način izrazil krizo vlade. Nadaljnje kombinacije v zvezi z Marinkovićevim posetom na dvoru so, da pride že jutri do demisije vlade, ako pa ne jutri, pa v soboto. Ni izključeno, da pride do demisije samo demokratiških ministrov in da bi se v tem slučaju eventualno spopolnila mesta dosedanjih demokratiških ministrov s politiki radikalnega, muslimanskega in jugoslovanskega kluba. K vsem tem številnim verzijam je omeniti še to, da demisija vlade še ni definitivna in da ni izključeno, da o njej ne bo niti govora. Zlasti, ker so se danes radikalni prvaki intenzivno posvetovali o demokratiških aktivnostih, o zakonih, katere zahteva Davidović, da jih sprejme narodna skupščina bodisi pred proračunom ali neposredno za njim.

K vsem tem verzijam pa kljub vsestranskemu popraševanju danes pozno zvečer ni bilo mogoče dobiti potrdila, zlasti pa je bilo povsem izključeno zvedeti kaj konkretnega. O tem, ali je Voja Marinković bil samo v poslovljni avdienci, ali pa je res podal demisijo. Brez dvoma bodo jutrišnji dogodki razčistili to situacijo.

Zagreb in vesti o vladni krizi

Zagreb, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Vesti o krizi vlade radi pritiska DS-ministrov, predvsem pa radi Davidovičevega pritiska, so se v Zagrebu živahno obravnavale. Posebno se je obravnavalo vprašanje, iz katerih razlogov je Davidović podvzel tako akcijo. Z gotove strani se je zagotavljalo, da je prav za prav želja Davidoviča in Pribeževića, da bi prišlo do ostavke sedanjega vlade ter da bi bodočo vlado sestavili RS, JMO in SLS. V tem slučaju bi bila vlada odvisna od prihoda KDK v parlament, ki bi prišla vsa v Belgrad in vrgla vlado pri sprejemanju proračuna. Na ta način, je zagotavljalo zelo ugleden član KDK, bi postal položaj normalen, ker bi se KDK vrnila v parlament. Ker se ob njeni navzočnosti ne bi sestavila vlada, ki bi bila poslovna, bi se šlo na volitve. V krogih KDK so prepričani, da bi v tem slučaju KDK dobila mandat za sestavo volivne vlade. Za to se posebno po svojih prijateljih v Belgradu zavzema Pribežević brez znanja radičevcev, ker je mnenja, da bi se na ta način izmotal iz težavnega položaja, v katerega je KDK zašla.

Spor o vodstvu KDK

Rastoč odpor proti iskanju italijanske ali madžarske pomoči

Zagreb, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Kakor je Vaš dopisnik iz najzanesljivejše strani zvedel, je prišlo med vodstvom KDK do spora radi hrvatske akcije v inozemstvu. Kakor se je opazilo pri nekaterih frankovcih in radikalnih radičevcih, se ti prizadevajo, da si pridobijo naklonjenost Madžarske in Italije za hrvatsko stvar. V vseh objektivnih krogih KDK se je to zavrnilo kot škodljivo za hrvatske interese. Pod vtisom vseh teh dogodkov je Pribežević uvidel, da je nemogoče še nadalje trpeti taka prizadevanja. Prizadevanja se zato, priti v stik z belgrajskimi političnimi činitelji. Tako je sprejel nekatere politične obiskovalce iz Belgrada, ki so mu poročali o položaju in prireditvi vesti od Davidoviča. Brez ozira na trenutno politično položaj v Belgradu išče Pribežević izhoda iz sedanjega položaja, kar pa se mu še ni posrečilo. Te dni je pred svojimi uglednimi pristaši izjavil, da on sploh ne ve, kako se bo vse to končalo in da mu ni mogoče sestati se s frankovci in radičevci, ki da širijo najbolj fantastične ideje in na ta

način rušijo vso državno avtoriteto in možnost sporazuma med Srbi in Hrvati.

To je opazil tudi »Obzor«. V svojem članku se peča s tistimi, ki hočejo s pomočjo Madžarske in Italije kovati kapital za svoje strankine svrhe. »Obzor« pravi, da se z Italijo ne more računati prijateljsko, ker se je v zadnjih petdesetih letih pokazalo, kakšne želje imata Italija in Madžarska glede Hrvatov. Zato »Obzor« ostro napada Paveliča, ki je dal dopisniku milanskega »Corriere della Sera« izjavo. »Obzor« pravi, da je izjava nesrečna in škodljiva za hrvatsko stvar. Zdi se, da je tudi »Hrvat« spoznal težavnost položaja. Njegovi članki so mnogo bolj objektivni. Ne napada več tako ostro, ampak hoče na vsak prepričati, kako je treba na miren način urediti hrvatsko vprašanje radi državnih interesov. V uvodniku se bavi s federalistično oziroma prav za prav z avtonomistično ureditvijo države z ozirom na vesti, da se pripravljajo trialistična ustava ter pravi, da je na ta način mogoče urediti hrvatsko vprašanje.

Posvetovanje radikalov

Belgrad, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Dopoldne so se v narodni skupščini vršila posvetovanja radikalnih prvakov Vukičevića, Mihačevića, dr. Milana Stojadinovića in finančnega ministra dr. Subotića. Na seji so razpravljali o Davidovičevih zahtevih, da se zakon o razdolžitvi kmetov sprejme še pred proračunom. Finančni minister je obravnaval s radikalnimi prvaki efekt, da se najdejo sredstva za Davidovičev zakon v sedanjem proračunu. Ugotovilo se je, da so velike težave, če naj se ves proračun znova obteži s tem izdatkom.

Be'gra'ske vesti

Gotov je ukaz, s katerim se postavlja za zastopnika zunanje ministra dr. Ilija Šumenkovića. Jutri ali pojutrišnjem bo zunanji minister dr. Marinković predal vse posle zunanje resora svojemu zastopniku.

V zunanjem ministrstvu je končano poročilo o predložitvi dolgovih Franciji. Poročilo bo v teku treh dni predloženo seji ministrskega sveta.

Dela odbora za javna dela so končana. Finančni minister je dal na razpolago 500 milijonov dinarjev.

Odgovor Hrva'ta — „Jutru“

Zagreb, dne 17. dec.

Gospod urednik! Bodite tako dobri in objavite te vrstice kot odgovor na »Jutrove« uvodnik z dne 16. t. m., ko piše »Jutro«, da so vsi Hrvati zaradi Koroščeve politike zasovražili Slovence in da ga boli srce »Jutro« ima torej tudi srce, ko vidi, da dr. Korošec, ki ima velike zasluge za narod in državo (hvala Bogu, da »Jutro« to enkrat priznava), s svojo politiko škoduje dobrim odnosom med Hrvati in Srbi.

Najprej bi vprašal »Jutro«, kako bi se s Hrvati danes postopalo, če ne bi bil predsednik vlade dr. Korošec? Opozarjam le na belgrajsko listo, ki neprestano napadajo dr. Korošca, ker da je proti Zagrebu premil. Demokratiški politiki, ki so baš SDS najbližji, očitajo vsled tega dr. Korošcu, da je jugoslovanski Kerenski. Če je »Jutro« le količkaj do resnice, naj se samo vpraša, če more predsednik vlade voditi z ozirom na neverjetne izjave voditeljev in tiska KDK sploh še bolj pomirljivo in popustljivo politiko? Kakor pravi besni Rolandi nastopajo politiki od KDK in vendar je skušal dr. Korošec z J. bovo potrpežljivostjo uplaviti na nje, da prenehajo s svojimi nepremišljenostmi. Ali misli »Jutro«, da objektivni Hrvatje vsega tega ne vidijo? Ali morda misli »Jutro«, da je ves hrvatski narod oni zagrebški tisk, ki živi od same senzacije?

Naravnost paradokso je, da napada »Jutro« dr. Korošca, ker da se ne ozira dovolj na Hrvate. »Slovenski Narod« pa, ki je last istega konzorcija, ker da je za revizijo ustave v trialističnem smislu. Kje je tu logika? Kje je tu doslednost?

Sicer pa bi moralo biti zlasti slovenskim samostalcem jasno, da mi Hrvati zasledujemo tudi njih politiko. Ni nam neznano, da nas celo sedaj, ko je na vrhu »hrvatske« orijentacije SDS, tožijo voditelji SDS Belgradu, da smo za amputacijo in da smo separatisti! In ti nasprotniki hrvatskega naroda imajo pogum, da se celo javno hvalijo z »zadragami«, ki da so si jih priborili, ko so l. 1925. preganjali Hrvate. Na sam badnjak so proglasili obznanje in sedaj imajo drznost, da se ponajajo s svojimi železnimi metodami. Prav nič ni treba samostalcem, da nam kličejo v spomin svoje grehe, ker jih mi še nismo pozabili. Čeprav danes Hrvati ne kažejo na druge, ki je iz divjega unitarca in centralista postal defetist, pa bomo mi o tem že še govorili, ko pride čas. Še se spominjamo onih večnih komisarjev in komisarijotov za časa Pribeževićeve strahovlade, še nismo pozabili na razne razpuste društev in preganjanja Pribeževićevih političnih nasprotnikov in še danes vedo Hrvati, kako je nastavljal Pribežević na hrvatsko univerzo profesorje, pa čeprav niso bili ti zadostno kvalificirani.

Pa je morda »Jutro« pozabilo, kakšno škodo so naredili samostalci s svojim delom pri Slavenski, Jadranski in Balkanski banki? Če bi se zmenili, ne bi mogli bolj škodovati hrvatskemu gospodarstvu, kakor so s temi polomi. Ali so morda tudi iz tega vzroka pričeli svojo kampanjo proti Narodni banki, češ da je tudi ona v službi velikosrbske hegemonije? Ali bi hoteli zrušiti še dinar? Gospodje vendar vedo, da je prevzel Zagreb vlogo posrednika med velikimi svetovnimi tržišči in našimi kraji in da bi moral plačati tujini v dobrih tujih devizah, dočim bi pa svoje terjatve dobil le ničvredno domačo valuto, če bi namreč dinar padel. Ali hočejo na vse zadnje škodovati zagrebškim trgovskim krogom? Ali je zato nastala kampanja proti Narodni banki? Če sodimo po njih delu v preteklosti, bi skoraj morali priti na take misli. Vse kaže, da je to delovanje samostalcev spoznalo zagrebška gospodarska javnost in zato odločno odklonila od samostalcev aranžirane borbo hrvatskega gospodarskega sveta proti dr. Korošču.

Naj se »Jutro« ne skrbi za odnose med Slovenci in Hrvati. Ako mi Hrvati in Slovenci nismo na isti liniji, ni to napaka dr. Korošca, temveč so temu krive žalosne razmere v državi. Ko bodo te likvidirane, se bomo Hrvati zopet našli skupaj z večino Slovencev. Do tedaj pa naj dr. Korošec še nadalje po svojih uvidenosti vodi državno politiko, ker Hrvatje vemo, da je za nas neprimerno boljše, če je na vladi dr. Korošec, kakor pa kak samostalec.

Na vse zadnje pa moram tudi vprašati, s kakšno moralno pravico piše »Jutro« o hrvatskih interesih? Naj se samo spomni vsega onega, kar je pred leti pisalo proti Zagrebu in hrvatskim voditeljem! Hrvat Zagrebčan.

Francozi o naših razmerah

Mladi, v svetu le malo in slabo znani državci pač ni in ne more biti vseeno, kakšno mnenje si svet ustvarja o njej. Zato je prav, da vemo in zasledujemo, kako pišejo o nas in naših razmerah ugledni tuji listi. V zadnji številki najuglednejšega francoskega časopisa »Revue des deux mondes« piše obširno o naših razmerah Maurice Pernot. Potem, ko je pod skupnim naslovom »Les Balkans nouveaux« v treh zaporednih člankih opisal Grčijo, Bolgarijo in Romunijo, je posvetil četrti članek naši državi pod naslovom »Jugoslavija na preizkušnji«.

G. Pernot podčrtava zlasti eno težavo: naši vodilni krogi izobraženstva, ki še z eno ačijo stoje v kmetijski hiši, ne razumejo ali nočejo razumeti kmetijskih potreb. Nato podaja g. Pernot zanimivo sliko Srba, Hrvata in Slovencev, s katerimi se je razgovarjal. Iz tega zanimivega odstavka naj podamo vsaj nekaj odlomkov!

»Predsednik združenih demokratov, bivši ministrski predsednik, notranji in prosvetni minister Davidović me je sprejel jutraj pred skupščinsko sejo. V njegovem pogledu prav ko v njegovem nasmehu opaziš rahlo resignirano melanholijo človeka, ki ni uspel, a se nikakor ne misli pritoževati. Francosko se izraža malo težko, a vendar z mirnim in iskrenim poudarkom, ki te navda takoj z zaupanjem in naklonjenostjo.«

Po tej karakteristiki navaja razgovor med njima. Najprej obsoja Radičovo demagoško hujskanje proti Srbom, hvali delo koalirane vlade, ki stori, kar pač more, a je njena naloga težka; razlaga, čemu je pač res uprava pomanjkljiva — ni sposobnih uradnikov, najboljši je pobrala vojska, mladi niso dovolj pripravljeni. V Macedoniji so te napake najočitnejše; ljudje pa so v Macedoniji dobri in nam naklonjeni. »Kadar bomo postopali z njimi pravično in človeško, bo to manj ugodno ozemlje za bolgarske in italijanske intrige... Macedonski kmet ne more razumeti, kako je močeno, da ostaja reven, kljub temu, da dela v bogati pokrajini. Trpeli so mnogo pod Turki, zato so tem bolj pričakovali od nas dobrohotnosti, ki bi jih z lahkoto pridobila za našo stvar. Tisti dan, ko jim jo bomo pokazali v obliki dobre uprave, poljedelskih bank in dobro organiziranih zadrug, ne bo več macedonskega vprašanja. Toda še enkrat: vladi moramo zaupati; dela, kolikor more, naloga pa je težka.«

21. maja ga je sprejel Stepan Radič v skupščinski pisarni. »Majhen in okrogel, modre, od razvnetosti in hudomušnosti mežikajoče oči, svestoba pa se je čudno poigravala v njegovih brkih in njegovi kozji bradi. Poteze v obrazu, roke, noge, trebuh, vse giblje v tem majhnem človeku. Sedi a ne zdrži kar nič na mestu. Ko začne govoriti, ga ni več sredstva, da ga ustaviš; govori, govori, z lahkoto in včasih s presenetljivo točnostjo prehaja z enega predmeta na drugega. Vidiš, da se zanima za vse, da je videl vse, bral vse, poskusil razumeti vse. »Ko sem bil v Rusiji... v času, ko sem živel v Pragi... ko sem s ponarejenim potnim listom potoval na Dunaj...« »Vrag je,« so sodili eni, »cigan je,« so razlagali drugi. Radič je morda imel v sebi i cigansko kri i vražje sile, a bil je domoljub in tvorec brez primere. V teku svoje politične kariere je dvajsetkrat menjal svoje miljenje, a je vse branil z isto iskrenostjo in srčnostjo. Toda odkar se mu je leta 1903 posrežilo dvigniti kmetstvo ljudstvo iz njegove brezbriznosti in mrtvila ter ustvariti HSS proti avstro-ogrski monarhiji, proti meščanstvu in duhovščini, se ni nehal boriti za stvar, ki jo je smatral za pravo, ne da bi kdaj prišel od tega, da bi uredil in ubral svoje prizadevanje z delom drugih dobrih patriotov, ki so pri vsem občudovanju njegovega značaja po pravici smatrali njegovo početje za obžalovanja vredno.« Ob koncu dostavlja Pernot: »Stepan Radič je še šel v skupščino in se tam še enkrat prepustil nasilnostim svojega jezika, ki so povzročile, da je bil večkrat izključen od sej. Ni podiral nasprotnika z logiko dokazov, navalil je nanj in ga strl s povodnjo ironije in hudourniki psov. V državi, kjer je kri vroča in odpor živahen, stvar ni mogla zgrešiti slabega konca. V seji 20. junija je neki črnogorski poslanec sit sramotenja potegnil revolver. Republikanec Radič je vzkliknil: »Živel kralj!« Brž, ko je ogled, se je dal prepeljati v Zagreb, kjer je umrl 8. avgusta, potem ko se je obupno boril proti smrti, ki mu je preprečila, da bi dosegel svoj namen, kakor je rekel. Živ, sijajen in zmeden duh, sprejemljiv, a vedno neukrotljiv značaj bi Stepan Radič svoj talent morda bolje uporabil v državi z ustaljeno upravo in močno disciplino, kjer skupnost tradicij in kulture varujejo pred vsako nevarnostjo pol. enote. V novo storjeni državi kakor SHS je neurejena, zmedena in obupna Radičeva akcija mogla roditi samo nesrečo; in jo tudi je.«

Kakšna razlika med Hrvatom Radičem in Slovencem Korošcem! Duhovnik brez osladnosti, a poln dobrohotnosti, urejen, metodičen človek, ki bi mogel briljirati, a je raje pameten, zelo živahen organizator, ki pa porabi več časa za delo kakor za govore, tak se mi je zdel abbé Korošec. Njegova predoba je bila polna uradnikov in kmetov, ki so imeli s sabo tudi žene in otroke. Potrpežljivo sem čakal, da pridem na vrsto, a brez posebnega upanja; tedaj mi mlad kabinetni načelnik dá znamenje, naj grem z njim; peljal me je do praga majhnih vrat, ki

Vstasi zmagujejo proti Amanullahu

Afganistanski kralj Amanullah je letos s svojo soprogo obiskal skoraj vse večje evropske prestolice. Ko se je vrnil v svojo domovino, je pričel takoj uvajati razne reforme v smislu zapadnoevropske civilizacije in kulture. V tem je šel še bolj daleč od turškega reformatorja Kemal-paše. Pa tudi že preje je imel velike simpatije do Evropejcev. Mnogo avstrijskih in nemških ujetnikov, ki so se preko njegove države vračali iz Rusije, je obdržal in jim dal ugledna mesta.

Proti njegovim najnovejšim reformam pa so se najprej uprli južna plemena. Ko so se tem pridružila še severna plemena, je postal njegov položaj zelo težak in moral se je umakniti v utrdbo, ki jo čuva mali del njegove vojske. Večina vojaštva se je namreč tudi pridružila upornikom.

Ozadje te vstaje je versko-nacionalno. Vendar pa se zdi, da ustaše najbolj podpirajo sovjeti in trdi se, da so tudi agenti Moskve prvi pričeli z agitacijo proti »nevernemu« kralju. Vstaja ima zato tudi važen političen značaj. Afganistan leži namreč med Sovjetsko Rusijo in Indijo. Zato se misli, da so Sovjeti — kakor svojčas na Kitajskem — tukaj poskusili

svojo srečo, da napadejo Angleže na najbolj občutljivi točki.

London, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Vsi Evropejci, ki živijo v Kabulu, so na varnem v angleškem poslanstvu. V Kabulu je bilo proglašeno vojno stanje. Indijska poročila smatrajo, da se je vojska izneverila kralju radi tega, ker ji kralj že več tednov ni plačal mezde, denar pa da je porabil za svoje zapadnjaške reforme. Afganistansko poslanstvo v Londonu izjavlja v demantiju, ki ni verjeten, da je bil napad roparske tolpe na predkraj v Kabulu uspešno odbit in da je mir popolnoma vzpostavljen.

London, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Afganistanski vstasi so sestrelili letalo indijske armade, ki je poskušalo vzpostaviti zvezo z angleškim poslanstvom v Kabulu. Oba letalca sta bila ujeta.

Moskva, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Ruske vesti iz Afganistana potrjujejo, da je brzjavna zveza s Kabulom prekinjena, in poročajo, da se vršijo hudi boji z vstasi, ki prodirajo. Vstasi zahtevajo, da se zadnje reforme prekličejo. Poleg tega zahtevajo tudi, da kralj Amanullah odstopi.

Posredovanje v južno-ameriškem sporu

Rim, 19. dec. (Tel. »Slov.«) V »Osservatore Romano« sta bili danes objavljeni dve »ako se glaseči« noti, kateri je papež poslal »predsednikoma bolivijske in paragvajske republike« »Osservatore Romano« je k notam pristavil kratko izjavo, v kateri pravi, da ti noti ne pomenita intervencije ali ponudbe za posredovanje, temveč da gre papežu samo za to, da pošlje obema vladama slovesen poziv k slogi in miru.

Newyork, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Posebno imenovani odbor washingtonske konference za posredovanje v južnoameriškem sporu bo v četrtek jutraj odločal o načinu posredovalne akcije, katero bo potem ratificiral plenum, ki se bo sestel v četrtek popoldne. Posredovalna akcija se bo omejila na to, da bo ugotovila dejansko stanje, odločila o krizi in o poravnavi sedanjega spora. Najprej bodo predlagali nevtralen pas, potem pa se bo izdelal temeljit pogodbeni sistem o razsodišču in o posredovanju.

Ženeva, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Opustila se je namera za sklicanje izredne seje Sveta Društva narodov v Parizu za poravnavo spora med Bolivijo in Paragvajem, ker sta obe prizadeti vladi priznali razsodišče panameriške konference. Generalni tajnik Društva narodov Drumond odpotuje jutri iz Pariza na dopust v Anglijo.

Ženeva, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Danes popoldne je prejel Briand odločilno brzjavko Bolivije. Bolivijski zunanji minister sporoča, da njegova vlada sprejema uslugo Društva narodov in da zahteva, da se najprej preišče napad na trdnjavo Panguardia. Briand bo najbrže danes ali jutri poslal obema vladama brzjavko, da zaopredeli Društvo narodov. Nekoliko poprej pa je došla nova brzjavka iz Paragvaja, ki zopet resno obremenjuje Bolivijo, češ da je mnogo denarja izdala za skrivno oboroževanje in da je tudi prva preokročila meje in napadla paragvajske utrdbe. Paragvajska vlada zatrjuje, da je za mirovno politiko in da ne bo ničesar storila, kar bi tako politiko oviralo.

Miroljubnost Turčije

Carigrad, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Napitnici, ki sta jih včeraj v Angori izmenjala turški zunanji minister Tefvik Ruždi bej in italijanski državni podtajnik Grandi, kažeta, da je Italija s tem potovanjem Grandija hotela samo preizkušati politični teren v Turčiji. Tefvik Ruždi bej se s poudarkom naglašal, da zasleduje Turčija samo politiko miru. Grandi pa se je v napitnici omejil samo na ljubeznivosti in se ni dotaknil politike.

Demonstracije rojalistov

Pariz, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Včeraj je vdrlo 200 rojalistov v francosko poljedelsko ministrstvo, kjer so podrl vratarja in služitelje, razbili okna in pisarniško opravo, potem pa demonstrirali proti poljedelskemu ministru Hennessyju. Preden je prišla pomoč, so izginili.

žen, dober govornik, spreten v pridobivanju množic ima neke zmožnosti za voditelja stranke, a mu manjkajo državniške. Glede vnane politike je zlasti poudaril, da ni res, da bi bili v sovražnem razmerju do Italije, da marveč želimo složnega sodelovanja. »Se eno besedo o Macedoniji. V Macedoniji smo delali napake; naša uprava je bila slaba; smo pa na tem, da se zboljša. Bolje plačani uradniki bodo tudi skrbneje odbrani. Poznam pokrajino in se zanjo posebej zanimam. Ko bomo z Macedonci dobro postopali, bodo izvršni jugoslovanski državljani. Kar mene zadeva, bom storil vse, da ne bo več vzroka za pritožbe. Zatrli bom vse zlorabe, a računam nanje, da napravijo konec komitajskim nasiljem.«

Po tej sliki, treh zanj značilnih narodnih zastopnikov našega javnega življenja omenja atentat 20. junija in zaključuje: »Po mnogih brezuspešnih poskusih je kralj poveril skrb za obnovo zrahljane koalicije in sestavo novega kabineta Korošcu. Leader slovenske stranke je uspel in postal predsednik vlade.«

Jugoslovanski klub za trafikante

Belgrad, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Jugoslovanski klub je v novembru interveniral pri monopolni upravi, naj se z ozirom na bedni položaj trafikantov in invalidov zopet avža odstotek zasluka pri prodaji tobaknih izdelkov od 4 na 5 odst. Monopolska uprava je ta predlog sprejela. Zbogot je v imenu Jugoslovanskega kluba interveniral v finančnem ministrstvu. Dobil je obvestilo, da je finančni minister pristal na zvišanje od 4 na 5 odst. in podpisal tozadeven akt. Kakor smo se informirali, se bodo krediti za izplačilo zaostalih invalidnin otvorili dne 22. decembra.

Posl. žebot in Kremžar za železničarje

Belgrad, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Ker je prejšnji železniški minister general Milosavljević porabil od začetka 1928 do avgusta 1928 iz tekočih dohodkov železnic več sto milijonov za zgradbo drugega tira Belgrad-Vinkovci-Novska, je na koncu proračunskega leta zmanjkal kredit za delavske mezde, urnine in plače dnevničarjev. Po izkazu ljubljanskega ravnateljstva manjka samo v Sloveniji za strojni oddelek 4.700.000 Din, za vzdrževanje prog 2.000.000 in za prometno službo 3 milj. dinarjev. Za celo državo zahteva železniški minister naknadni kredit 300 milj. Finančni minister se temu protivi. Med železniškim in finančnim ministrom se vršijo pogajanja za nakazilo tega kredita.

Poslanca Pušenjak in Kremžar sta prejšnji teden v tej stvari intervenirala in zahtevala izplačilo naknadnega kredita. Včeraj in danes je posl. Žebot obiskal merodajne činitele in jim predložil, da bi bilo katastrofalno, ako bi se na zimski odpuštili dnevničarji in delavci na progi in bi se delo omejilo na 4 dni. Od sedanjih pogajanj in od stališča finančnega ministra je odvisno, kako se bo ta pereča zadeva uredila.

Uspeh HPS

Split, 19. dec. (Tel. »Slov.«) V Vrgorcu so se vršile občinske volitve. Tisk KDK javlja, da ni HPS dobila nobenega mandata. To ni res. Pri sedanjih volitvah je HPS nastopila in dobila 4 mandate.

Otvoritev angleške razstave v Zagrebu

Zagreb, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Danes se je slovesno otvorila britanska umetnostna razstava. Otvoritvi je prisostvoval angleški poslanik g. Kennard. Otvoril jo je predsednik zagrebskega oblastnega odbora g. Predavec, ki je v svojem govoru naglasil, da se je hrvatski narod razvijal stoletja pod vplivom angleškega parlamentarizma (?). »Narodni val« piše: »V Belgradu so si prizadevali, da bi g. Kennard ne prišel na otvoritev, ker ni bil pozvan k otvoritvi izvrševalce dolžnosti velikega župana g. Maksimovića. G. Kennard pa je vsekakor hotel iti v Zagreb, da mu pokaže svoje spoštovanje.«

Vesela politika

Zagreb prekosil Ljubljano. V Ljubljani smo imeli ob priliki angleške razstave teden angleške kulture. Zagreb pa nas je dal v žakelj, ki priredi — tri tedne angleške kulture.

»Slovenski Narod« je pričel križarsko vojsko proti — švedskim užigalicam. Pri tem pa je zatajil celo šefa KDK, dr. Mačka, ker predlaga sicer vsa mogoča nadomestila za užgalice, samo ne kresilnega kamna z gobo.

Kdo je kriv, da se razširja šund v Sloveniji? — Kdo neki drug, ko dr. Korošec, kakor je čisto resno zapisal neki pisatelj v »Slovenski Narod«.

Konec svobodnemiselnosti slovenskih liberalcev. Svet stoji na glavi in samo tako je mogoče, da čitamo v »Slov. Narodu« debelo tiskano, da bodo posnemali Tomaža Hrena in zazigali knjige.

Neverjetne skrbi imajo nekateri. Tako zahteva nekdo v »Jutru«, da bi se uradno ugotovilo, koliko je star naš kralj. Ali morda redakcija »Jutra« tega ne ve?

Iz časopisov

»Samouprava«, glasilo radikalne stranke je začelo objavljati članke tudi v latinici. V Belgradu torej zmaguje pravo pojmovanje jugoslovanskega stališča, a v Zagrebu vlada še vedno Vlaška ulica.

Zaleski za kodifikacijo manjšinskih pravic

Varšava, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Zaleski je o svojem konfliktu z dr. Stresemannom v Lugano izjavil častnikarjem, da je tudi on pripravljen, sodelovati pri reševanju manjšinskega vprašanja na širši podlagi. Že preje je ponovno nastopal za mednarodno kodifikacijo manjšinskih pravic v Društvu narodov, ki pa bi morale biti obvezne za vse članke Društva narodov.

Dunajska vremenska napoved: Večidel jasno, mrzlo.